

TAJNO ORUŽJE KOSOVA

Alfonso DESIDERIO

Ključnu ulogu prilikom odlučivanja o budućnosti Kosova odigraće dijaspora. Zemlje u kojima se nalazi najveći broj kosovskih Albanaca podržavaju nezavisnost između ostalog i zato što se nadaju da bi u tom slučaju jedan deo useljenih mafijaša mogao da se vrati u matičnu zemlju.

DIJASPORAJE KEČ U RUKAVU PRISTALICA nezavisnosti Kosova. Zajednice kosovskih Albanaca u inostranstvu imaju važnu ulogu u ekonomskom i političkom životu srpske pokrajine naseljene pretežno Albancima, a mogle bi da imaju presudnu ulogu i u borbi za nezavisnost.

Već tokom rata 1999. godine, mali ali ratoborni albanski lobi u SAD uspeo je da doturi Kongresu i tadašnjem predsedniku Klintonu „dosije Kosovo“ i da dobije podršku u borbi za nezavisnost od Srba¹. I nije slučajno to što su danas sve zemlje u kojima borave najveće zajednice kosovskih Albanaca – Nemačka, SAD, Švajcarska, Velika Britanija, pristalice nezavisnosti Kosova². Tri zemlje sa ovog spiska (SAD, Nemačka i Velika Britanija) spadaju u članice Kontakt grupe – zajedno sa Francuskom, Italijom i Rusijom, dok su dve članice Saveta bezbednosti u OUN, sa pravom veta. Te dve organizacije imaju odlučujuću ulogu – barem u formlanom smislu – u utakmici koja treba da dovede do nezavisnosti Kosova³.

Kosovska dijaspora nije slična drugim zajednicama. U njoj samoj, a naročito duž maršruta kojima su se kretale izbeglice ili ilegalci, mafijaške grupe sa Kosova, koje već godinama imaju primarnu ulogu u krijumčarenju droge i trgovini oružjem i ljudima, isplele su svoju mrežu. One su nadmašile čak i mafijaške grupe koje potiču iz Albanije, koje su barem u Italiji mnogo poznatije.

¹ Upor. i S. SULLIVAN, *Be not Afraid, for you have Sons in America: How a Brooklyn Roofer Helped Lure the US into the Kosovo War*, New York 2004, St. Martin's Press.

² Ovom spisku treba pridodati i Austriju u kojoj takođe postoji značajna zajednica, ali ona ne spada u najvažnije.

³ Od velike važnosti za buduću status Kosova može da bude i Rusija u kojoj ne postoji važna albanska dijaspora.

Ne postoje precizni podaci o tome koliko kosovskih Albanaca živi u inostranstvu. Formalna pripadnost Srbiji sprečava objavljivanje zvaničnih podataka koji bi se odnosili isključivo na kosovske Albance. Jedini precizni podaci jesu oni koje je UNHCR prikupio tokom rata 1999. godine ali se oni odnose samo na izbeglice, koje su samo jedan deo od ukupnog broja iseljenika. Osim toga zemlje u kojima borave često broje Albance sa Kosova samo kao Albance, ne trudeći se da ih odvoje od Albanaca iz Albanije, koji su se tokom rata sa Srbijom često pretvarali da potiču sa Kosova kako bi dobili status izbeglica i kako bi im ulazak i boravak u zemljama Zapadne Evrope bio olakšan. Štaviše u nekim slučajevima dupli identitet (albanski i kosovski) korišćen je za zavaravanje policije i olakšavanje poslovanja. U raznim situacijama koristio se onaj identitet koji je u tom trenutku bio povoljniji.

Osim toga albanska emigracija (bilo sa Kosova bilo iz Albanije) često je za ulazak u pomenute zemlje koristila tajne kanale, čime je ne samo izbegnuta državna kontrola, nego je i jedan deo zajednice u inostranstvu postao nevidljiv. Tako na primer zvanični švajcarski podaci za 2000. godinu navode prisustvo 93.000 ljudi čiji je maternji jezik albanski dok novinarski izvori iz istog perioda tvrde da je u Švajcarskoj tada živelo oko 200.000 Albanaca samo iz bivše Jugoslavije (najvećim delom sa Kosova i iz Makedonije)⁴.

Prema podacima kosovskog rukovodstva, na Kosovu živi oko 1,8–2 miliona ljudi, dok iseljenika ima oko 600.000, pretežno radno sposobnih, od toga 100.000 u Americi i 250.000 u Nemačkoj, a ostatak u Velikoj Britaniji, Švajcarskoj, Austriji i drugim zemljama. Po podacima jednog stručnjaka iz Svetske banke, taj broj je znatno veći: od 750.000–800.000 kosovskih Albanaca koji žive u inostranstvu, u Nemačkoj živi 350.000–400.000 a u Švajcarskoj 160.000 (po brojnosti su najveća iseljenička grupa posle Italijana)⁵. Srpski izvori teže da umanje broj Albanaca koji žive na Kosovu za trećinu, tvrdeći da mnogi stanovnici iz Albanije ili Makedonije pokušavaju da se dokopaju jednog od stotine hiljada „dokumenata za putovanje“, pseudo pasoša koje izdaje UNMIK.

U svakom slučaju činjenica je da veći broj porodica sa Kosova ima jednog ili više članova porodice u inostranstvu i da je to značajan ekonomski izvor. Oko 80% kosovskih Albanaca prima novčane pošiljke iz inostranstva u visini od 250–500 evra mesečno⁶. Ministar finansija Kosova, procenio je da je iznos ovih pošiljki iz inostranstva tokom 2003. godine bio oko 720 miliona evra – gotovo 50% bruto društvenog proizvoda koji iznosi 1.570 miliona evra – u odnosu na kvotu od 25% pre rata.

⁴ *Les diasporas albanaises en Europe: le cas suisse*, Le Courrier de Balkans, balkans.courriers.info/article5103.html

⁵ B. BALAJ, *Kosovo's Albanian Diaspora: Blessing or Curse on the Economy?*, u *Beyond Transition*, The World Bank Group.

Razlikujemo tri različita iseljenička talasa sa Kosova. Prvi talas odnosi se na šezdesete godine XX veka i pre svega na selo. Drugi se odigrao tokom osamdesetih i početkom devedesetih godina, a odnosio se na gradsku sredinu. Delimično su ga sačinjavali i studenti koji su hteli da izbegnu služenje vojnog roka. Treći je vezan za rat na Kosovu kada su mnogi izbegli sa Kosova i spas potražili u inostranstvu⁷. Nemačka i Švajcarska bile su glavna odredišta. Iseljavanje u SAD značajno je, premda je brojčano manje, zbog toga što je reč o iseljavanju najobrazovanijih delova stanovništva. Američki Albanci gaje ogromnu simpatiju prema zemlji iz koje potiču i iskazuju apsolutno poverenje u SAD, a Amerikancima pripisuju ulogu oslobodilaca Kosova⁸. Albanska zajednica u Sjedinjenim državama odlikuje se čvrstinom i političkim aktivizmom. Tokom poslednjih predsedničkih izbora aktivno su podržavali kandidata demokrata Kerija, ali uprkos tome Buš nije promenio američku politiku, te je nastavio da se zalaže za nezavisnost Kosova.

U SAD procene o broju Albanaca (iz Albanije i bivše Jugoslavije) kreću se od 114.000 osoba prema popisu iz 2000. do oko 500.000 prema novijim procenama⁹. Dijaspora je koncentrisana na oblast oko Bostona gde albanska zajednica postoji još od 1886. godine, kada je prvi Albanac kročio na tlo SAD¹⁰. Da bi se prikazala snaga i organizacija albanske dijaspore u SAD, dovoljno je navesti primer vezan za jedno selo u Crnoj Gori. Osamdeset hiljada Albanaca koji potiču iz crnogorske oblasti Malesija, dakle duplo više nego što ih sada živi u toj oblasti, obećalo je da će uložiti 10 miliona dolara u tu oblast pod uslovom da selo Tuzi bude proglašeno opštinom.¹¹

I dijaspora u Velikoj Britaniji odlikuje se visokim stepenom obrazovanja i velikim finansijskim sredstvima. London je zabrinut zbog porasta uloge kosovsko-albanske mafije na britanskoj kriminalnoj sceni. To je dodatni motiv da se tradicionalno englesko interesovanje za Balkan još više poveća, a poslednjih godina ono je naročito vezano za Kosovo. Britanska podrška nezavisnosti pokrajine vezana je, kako tvrde mnogi politički analitičari, za želju da se dobije direktan državni sagovornik – koji sada na Kosovu, koje je još uvek formalno srpsko, a u suštini pod labilnom međunarodnom vlašću, ne postoji. Na taj način bio bi omogućen povratak jednog dela kosovskih Albanaca, a naročito onih koji su vezani za najaktivnije kriminalne mreže. Velika Britanija se nada da će tako uspeti da drži podalje od sebe i bolje kontroliše mafiju koja je po podacima Evropola postala jedna od najvažnijih kada

⁷ Upor. *Les diasporas albanaises en Europe: le cas suisse* i B. BALAJ, cit. delo

⁸ Upor. R. MOROZZO DELLA ROCCA, *Il Kosovo vuole l'America ma l'America non pensa il Kosovo*, Limes, *L'Agenda di Bush*, br. 1/2005, str. 247–256.

⁹ Upor. Ibidem.

¹⁰ Upor. www.frosina.org

¹¹ M. C. VIJESTI, *Migrazioni: la diaspora pone condizioni*, Le Courrier des Balkans, 18/2/2005, www.osservatoriobalceni.org/article/articleview/3885/1/47/

je reč o trgovini heroinom¹², za koju je britansko tržište najvažnije. Englezi žele da osmatraju situaciju i da na licu mesta spreče šverc droge duž razgranatih balkanskih ruta na kojima su Kosovo i Albanija važne tačke. Upravo zbog toga Velika Britanija želi da bude na čelu evropske istraživačke policije u okviru misije EU koja se sprema da zameni UNMIK. Ta pozicija bila bi od ogromnog značaja na obaveštajnom planu.

Limb u kojem se u ovom trenutku nalazi Kosovo kada je reč o statusu predstavlja istorijsku priliku za balkanske mafije, a ponajpre za mafiju kosovskih Albanaca. Nepostojanje prave države – Srbija ima formalni suverenitet, ali ne i izvršnu moć – kao i međunarodni protektorat sa lošom upravom, bez sredstva i interesa za borbu sa kriminalnim elementima, itekako su išli na ruku mafijaškim grupama. Nedoželjena trgovina olakšana je činjenicom da su Albanci iz susednih država (Srbije, Makedonije, Albanije, Crne Gore) povezani sa kosovskim Albancima. Međunarodna zajednica je prema potrebi odgovornost za kriminalne radnje pripisivala Albaniji, Makedoniji, Kosovu, Crnoj Gori, ali je izostala reakcija policije. Nedovoljno razlikovanje dovelo je do toga da se u nekim statistikama Evropola svi Albanci podvode pod istu mafijašku grupu, ne vodeći računa o tome odakle potiču. Moralo bi se imati u vidu da postoji ogromna razlika između mafijaških grupa sa Kosova i iz Albanije, premda one međusobno saraduju. Ne izostaje ni saradnja sa mafijama nealbanskog porekla. Jedna od glavnih karakteristika albanske mafije jeste da je čine, male, prilično samostalne, porodične grupe. Nedostatak vrhovnog rukovodećeg tela i krvna veza među pripadnicima grupe otežavaju mogućnost infiltracije što otežava borbu protiv tih grupa. Ovaj model bliži je modelu koji ima kalabreška *'ndrangbeta* nego modelu sicilijanske mafije.

Mafijaške grupe na Kosovu bave se švercom droge, naročito heroina, kao i trgovinom oružjem i ljudima. U trgovini drogom balkanski put koji omogućava da heroin iz Avganistana preko Turske stigne u Evropu dobro je poznat, ali su rute kroz bivše jugoslovenske republike pomalo promenjene. Duž ovih koridora porasla je i trgovina oružjem koja se često finansira upravo iz trgovine drogom. Dijaspora je često finansirala borbu za nezavisnost upravo isporukama oružja. Borba za nezavisnost bila je samo alibi kako bi se novim snagama omogućilo da se bave nelegalnom trgovinom. Na kraju treba pomenuti i to da su kosovski Albanci veoma aktivni i kada je reč o ilegalnom useljavanju, a Kosovo je obavezna etapa u trgovini ljudskim bićima radi prisilne prostitucije. Rat na Kosovu, egzodus izbeglica, veze sa dijasporom i alibi finansiranja oslobodilačkog rata omogućili su kosovskim mafijaškim grupama da prošire radijus svojih delatnosti po celoj Evropi.

Preveo Saša Levi

¹² Po nekim podacima Evropola albanska mafija kontroliše 80% trgovine heroinom u Severnoj Evropi, a ako 40% u nekim zemljama Zapadne Evrope.